

Bez gospodarske koncepcije i ekonomske strategije razvoja, stranka na vlasti predlaže zamjenu kune eurom

Zemlja koja bilježi deficit robne razmjene s inozemstvom od 10 milijardi eura ne može se ocijeniti spremnom za zamjenu kune eurom

EU je u ozbiljnim previranjima pa bi mu uvođenje eura u Hrvatskoj moglo poslužiti kao dokaz da nije sve tako loše. Iz navedenog slijedi kako je Hrvatska svoje interese podredila interesima EU-a. Za svoju poslušnost očekuje dodatna sredstva kako bi ih hrvatski političari mogli dijeliti

Odlučnost premijera Plenkovića da se kuna zamijeni eurom iznenađuje

SVI RAZLOZI ZBOG KOJIH

NISMO SPREMNI ZA UVOĐENJE EURA

Zamjena kune eurom neće biti dobitak za građane

Piše: Guste SANTINI

Ponovno se u javnom prostoru ističe odlučnost hrvatskih vlasti da se kuna zamijeni eurom. Odlučnost iznenađuje. Postojeće tragično stanje hrvatskog društva i gospodarstva ugroženo mnogim neizvjesnostima (nepoznatim rizicima) koje ne možemo sagledati zabrinjavajuće je. Cilj ekonomske politike je

razvoj nacionalnog gospodarstva kako bi se povećalo blagostanje hrvatskih građana. To se mora ostvariti na temelju očuvanja nacionalnog identiteta i subjektiviteta. Nijedna druga politika nije u interesu hrvatske države.

EU je u ozbiljnim previranjima pa bi joj uvođenje eura u Hrvatskoj moglo poslužiti kao dokaz da nije sve tako loše kako to govori sve više članica. Iz navedenog slijedi kako je Hrvatska svoje interese podredila interesima

EU-a. Za svoju poslušnost očekuje dodatna sredstva kako bi hrvatski političari mogli dijeliti i tako uvjeriti hrvatske građane da je prisutna politika u njihovu interesu. Sve je, kako bi rekla Blaženka Divjak, politikantstvo. Tako su rejting agencije zadržale Hrvatskoj investicijski rejting iako je svima jasno da je stanje u hrvatskom gospodarstvu zabrinjavajuće. Stanje depresije koje je prisutno na globalnoj razini jasno ukazuje na to da su sve zemlje rizičnije u odno-

su na stanje koje je prethodilo depresiji. Da je tome tako, pokazuje spremnost centralnih banaka da kreditiraju državu. U vrijeme prethodne krize iz 2008., Grčka je tražila upravo ono što danas Europska komisija predlaže – solidarno zaduživanje na razini EU-a kako bi se pribavila jeftinija kreditna sredstva zahvaljujući najvišem kreditnom rejtingu koji ima EU. Tada se Grčkoj govorilo kako to nije moguće i kako je to u izravnoj suprotnosti s načelima na kojima se temelji EU. Predlagalo joj se da proda dio svojih otoka. Grčki je narod platio veliku socijalnu cijenu. Točno je da se Grčka nerazumno ponašala. Međutim, također je točno da se Hrvatska nerazumno ponašala i ponaša.

Značajne reforme

Očito je broj ugroženih zemalja danas mnogo veći nego što je to bilo u vrijeme prethodne depresije. Kada Francuska, kao stožerna država EU-a, ima problema, tada se mijenjaju "pravila igre". Hrvatska kao mala i marginalna zemlja, bez koncepcije i strategije razvoja, lako se, u svom kratkoročnom interesu, prilagođava novim uvje-

Ministar Zdravko Marić s predstojnikom premijerova ureda Frkom Petešićem

tima. Da bi u svojoj nakani uspješla, stranka na vlasti predlaže zamjenu kune eurom. Na domaćem javnom prostoru svoju namjeru opravdava time da je provela značajne reforme, upravo one koje se od nas zahtijevaju. Bitno je shvatiti i razumjeti, kako bi rekao premijer Plenković, da se Hrvatska

nije pripremila kako bi zamjena kune eurom bila dobitak za hrvatske građane. To je razlog što se ne raspravlja o tom odlučujućem pitanju za budućnost Lijepe Naše. Zemlja koja bilježi deficit robne razmjene s inozemstvom od deset milijardi eura nikako se ne može ocijeniti spremnom za za-

Cilj ekonomske politike je razvoj nacionalnog gospodarstva kako bi se povećalo blagostanje hrvatskih građana. To se mora ostvariti na temelju očuvanja nacionalnog identiteta i subjektiviteta. Nijedna druga politika nije u interesu hrvatske države

mjenu kune eurom. Hrvatska je u prošloj godini zabilježila deficit robne razmjene s inozemstvom u iznosu od 10,346 milijardi, eura što u odnosu na društveni proizvod od 53,959 milijardi predstavlja zabrinjavajućih 19,2%. Drugim riječima, kako je moguće nazvati bilo koju zemlju spremnom za uvođenje eura kada joj deficit robne razmjene s inozemstvom iznosi 19,2%? Deficit je bio pokriven zahvaljujući turističkom sektoru. Europska unija je jasno rekla kako su u prisutnoj depresiji posebno ugrožene zemlje koje u strukturi svoje aktivnosti preferiraju turističku aktivnost. Hrvatska u tome prednjači. Hrvatska ostvaruje suficit tekućeg računa platne bilance zahvaljujući doznakama iz inozemstva,

što je, budimo sasvim jasni, karakteristika nerazvijenih i besperspektivnih zemalja. Češka je po mnogočemu odmakla Hrvatskoj. Međutim, Česi ne smatraju da je primjereno vrijeme za uvođenje eura. Velika Britanija, zahvaljujući Margaret Thatcher, nije zamijenila funtu eurom. Bilo bi dobro da nam premijer Plenković obrazloži, argumentira, zašto se u vrijeme dramatične neizvjesnosti odlučio za takvu dugoročnu političku odluku.

Nacionalni rizici

Klub u koji ulazimo ima jasno određene uvjete poznate kao maastrički kriteriji. Prvo: stopa inflacije može biti najviše do 1,5% veća od stope inflacije triju zemalja s

Bez strategije razvoja, HDZ predlaže uvođenje eura

➤ najnižom stopom inflacije. Tu Hrvatska, kao uostalom i sve ostale zemlje, nema problema. Razlog tome nije učinkovita ekonomska politika. Razlog tome je globalizacija koja u uvjetima otvorenih granica svaku potražnju zadovoljava često po nižim cijenama, što se u hrvatskom slučaju identificira eutanazijom domaćeg gospodarstva. Drugo: prosječne nominalne kamatne stope ne smiju biti veće od 2% od kamatnih stopa triju zemalja s najnižom stopom inflacije. Sada dolazimo do problema. Naime, nominalnu kamatnu stopu određuje inflacija, naknada za ustupljenu likvidnost i domaći rizici. Rekli smo zašto inflacije nema (tržišni način privredivanja je po definiciji deflacijski proces kao posljedica rastuće konkurencije na tržištu). Realna kamatna stopa u uvjetima globalizacije, naknada za ustupljenu likvidnost, formira se na globalnoj razini, ne razlikuje se od zemlje do zemlje. U Hrvatskoj su problem nacionalni rizici. Rizici su posljedica bezakonja, klijentelizma i korupcije. Bezakonje, klijentelizam i korupcija mogu rasti i razvijati se ako ne postoje zakonom regulirana "pravila igre" koja sudovi ustrajno provode. Na bezakonje, korupciju i klijentelizam djeluju javne institucije kao što su DORH i istražni organi, kako u dijelu preventivne, tako i u dijelu kurative. I tako dalje. Treće: proračunski deficit ne smije biti veći od 3% BDP-a, to Hrvatska zadovoljava samo zahvaljujući deficitu robne razmjene s inozemstvom. Da kojim slučajem imamo umjesto deficita robne razmjene s inozemstvom uravnoteženu robnu razmjenu, proračunski deficit bio bi na razini od 5 i više posto. Podjela poreza po kriteriju vremena pokazuje kako financijsko stanje u Hrvatskoj spašava turistički sektor koji izvozi kako izravne, tako i neizravne poreze. Prema mojim procjenama, u prošloj godini hrvatski je turizam izveo poreza u vrijednosti od 3,784 milijardi eura, što po tečaju od 7,5 kuna za euro iznosi fantastičnih 28,38 milijardi kuna ili 18,3% ukupno prikupljenih poreznih prihoda (ukupni porezni prihodi – 155,4 milijarde kuna). Prema tome, nije realno očekivati da će bez snažnog rasta realnog sektora (čitaj: povećanja poreznog kapaciteta poreznih obveznika) proračunski deficit biti u okviru matriških kriterija.

smatra da će smanjenje gospodarske aktivnosti iznositi 9,4%. Pridodamo li tome pad ostalog gospodarstva za desetak posto, nije mudrost zaključiti kako će pad gospodarske aktivnosti iznositi više od 20% BDP-a. Tako snažan pad gospodarske aktivnosti povećat će javni dug na razinu iznad 100% BDP-a, što znači da ćemo se dodatno udaljiti od veličine javnog duga kako ga određuje granice fluktuacije. Devizne pričuve kojima raspolaze HNB ne vode u pitanje navedeni kriterij. Sasvim je drugo pitanje je li prihvatljivo održati stabilnost po cijenu dramatičnog smanjenja deviznih pričuva. Umjesto trošenja deviznih pričuva, predlažem kriterij po kojem je potrebno zadržati stabilnost valute uz dopuštene granice fluktuacije i istovremeno povećati pokrivenost uvoza izvo-

zom roba na 80%. Tako dolazimo do zaključka kako Hrvatska ni približno ne zadovoljava uvjete koje pred njom postavlja eurozona. Politička odluka je politička odluka. Međutim, hrvatski političari bi se, umjesto političke odluke same po sebi, morali voditi interesima hrvatskih građana.

Bit priče
To nije cijela priča. Presudnu ulogu u ocjeni bilo kojeg gospodarstva pridajem saldu tekućeg računa platne bilance i posebno saldu na računu razmjene roba s inozemstvom. Postavlja se pitanje koji su razlozi zbog kojih u matriškim kriterijima nema salda na tekućem računu platne bilance? Tu je "kvača 22" matriških kriterija. To je, po mojem mišljenju, svjesno izostavljeno kako bi se dodatno pogodovalo zemljama koje ostvaruju kronične suficite na tekućem računu platne bilance, odnosno robne razmjene s inozemstvom. I dalje, nije moguće raspravljati o tečaju nacionalne valute i njegovoj održivosti ako se njegova uspostava i kretanje ne promatra kroz prizmu kretanja tekućeg računa platne bilance i bilance robne razmjene s inozemstvom. Narodski rečeno, ako je deficit, tada je nužno izvršiti devaluaciju nacionalne valute, i obratno. Zemlje, članice eurozone, koje imaju probleme jesu zemlje koje bilježe deficit robne razmjene s inozemstvom. To je bit priče. Možemo se igrati političkih odluka jedno vrijeme, ali ne možemo sve vrijeme.

Predložio sam našem premijeru Plenkoviću da za vrijeme našeg presjedanja EU-om otvori pitanje održivosti matriških kriterija. Po starom dobrom hrvatskom običaju, odgovora nije bilo. To ne začuđuje jer naš premijer Plenković

Moramo znanost odrediti kao najjaču polugu razvoja cjelokupnog sustava, a ministrica Blaženka Divjak to nije ni pokušala

Rejting agencije zadržale su Hrvatskoj investicijski rejting iako je svima jasno da je stanje u hrvatskom gospodarstvu zabrinjavajuće. Stanje depresije na globalnoj razini jasno ukazuje na to da su sve zemlje rizičnije u odnosu na stanje prije depresije

ne smatra da bi ekonomisti mogli pomoći u ostvarenju nacionalnih interesa. Za njega su jedino važne njegove političke odluke. Međutim, poštovani gospodine premijeru, to jednostavno nije točno. Svi ekonomisti koji su izučavali makroekonomiju i ekonomsku politiku svoja su znanja i sposobnosti usmjerili u opravdanje i ostvarenje ciljeva svoje zemlje. Najveća ekonomska imena tako su zadužila ekonomsku znanost i svoje zemlje. Cilj mog prijedloga premijeru bio je da se, umjesto dijeljenja milostinje razvijenih nerazvijenim zemljama, uspostavi sustav temeljen na tržišnim načelima privredivanja. Umjesto postojećih matriških kriterija, godinama predlažem njihovu dopunu glede preciziranja poreznih sustava temeljenih na poreznom kapacitetu odnosno zemlje. U tom pogledu godinama predlažem da se vodi računa o odnosu izravnih i neizravnih poreza pa imajući u vidu veličinu dohotka po glavi stanovnika. Posebno bi valjalo izravno pomoći samo onim zemljama koje nemaju dovoljnog poreznog kapaciteta koji će omogućiti dogovorenu razinu, standard, javnih dobara. Naprosto nije moguće izgubiti iz vida da Hrvatska ima veću poreznu presiju od Slovenije, a dohodak po glavi stanovnika manji je od 60% slovenskog. Hrvatska bilježi kroničan deficit robne razmjene s inozemstvom, Slovenija suficit. Nije li daleko tržišnije da zemlje koje ostvaruju suficite robne razmjene s ostalim članicama preuzmu obvezu da same investiraju svoje suficite u zemlje koje bilježe deficit robne razmjene? Tako bismo, umjesto dijeljenja, imali osiguran razvoj gospodarstva manje razvijenih članica.

Donacije i krediti
Izneseno nije moguće tumačiti kako sam protiv zamjene kune eurom. Izneseno valja tumačiti kako nismo spremni da zamijenimo kunu eurom. Da bismo to učinili, potrebno je restrukturirati gospodarstvo, što nije moguće bez dramatične reforme cjelokupnog sustava. Moramo znanost i istraživanje odrediti kao najja-

ču polugu razvoja cjelokupnog, ne samo gospodarskog, sustava. Moramo smanjiti državu suglasno materijalnim mogućnostima poreznih obveznika. Nije moguće živjeti na donacijama i kreditima. Donacije su naknada za gubitak suvereniteta putem deficita robne razmjene s inozemstvom, a krediti su put u siromaštvo. Politička odluka mora biti na crti interesa hrvatskih građana. Politička odluka koja nije na crti interesa građana suprotna je ustavnim načelima svake, pa i naše zemlje. O tome nije potrebno raspravljati, tu je potrebno preispitati postojeći model upravljanja državom.

Na kraju, treba iznijeti argumente koji opravdavaju zamjenu kune eurom. Nažalost, argumentacija se svodi na smanjenje pogubnih učinaka političkih odluka u prošlosti. Rasprodajom bankarskog sustava Hrvatska je internacionalizirala financijski sustav. Strane banke nisu se integrirale s domaćim gospodarstvom, već su se odvojile i funkcioniraju kao zaseban svijet. Poslovne banke nisu vodile brigu o rastu gospodarske aktivnosti (razumljivo) kako bi povećale kreditno tržište. One su zadovoljavale kreditnu potražnju u skladu sa svojim poslovnim politikama. Kriza iz 2008. godine i prisutna depresija pokazuju stabilnost najvećih hrvatskih banaka. Prisutna depresija nije iznjedrila novi pristup poslovnih banaka kako bi se amortizirali neželjeni učinci krize.

Treći grijeh

Zbog toga sam se zalagao, što i danas činim, za formiranje snažne nacionalne komercijalne banke (recimo, Hrvatske poštanske banke) koja bi djelovala ne samo na području Hrvatske nego i putem svojih "kćeri" promicala interes hrvatskog gospodarstva (recimo kao Madarska). Drugi je razlog fiksiranje tečaja tadašnjeg hrvatskog dinara za njemačku marku, a potom kune za euro. Naš stabilizacijski program nije pretočen u razvojni program pa je, po prirodni stvari, gospodarstvo eutanazirano, što pokazuje podatak po kojem je prosječan broj zaposlenih u hrvatskim tvrtkama manji od deset zaposlenih. Tome nije potreban poseban komentar. Treći grijeh se odnosi na mogućnost ugovaranja valutnih klauzula, što je euriziralo financijsko tržište pa danas nitko razuman ne bi predložio devaluaciju koja bi, sa svoje strane, imala učinak "doljevanja ulja na vatru". U tome se razlikujemo od ostalih zemalja. Drugim riječima, Hrvatska se odrekla nacionalne štednje u korist nekih drugih čimbenika koji, prirodno, vode svoju politiku u skladu sa svojim ciljevima. Nisu nas strane banke dovele u položaj u kojem se nalazimo. Mi smo to učinili jer smo donosili "političke odluke". Zbog toga nije moguće podržati političke odluke koje se temelje na kratkoročnim interesima; nama su potrebne političke odluke koje će otvoriti nove mogućnosti razvoja demokracije, nacionalnog suvereniteta i blagostanja hrvatskih građana. Sve je ostalo priča bez sadržaja. ■

DIV
GRUPA

SNAGA EUROPSKE PROIZVODNJE

www.divgroup.eu

